

שלח לך מרגלות: מה גברים צריכים ללמוד מנשים?

פרשת השבוע, "שלח", היא סיפור השואה של עמנו. תיאור הקריסה הכואבת של הדור החשוב בהיסטוריה. אותו דור שראה ניסים יותר מכל דור אחר, שיצא ממצרים, חצה את הים, קיבל את התורה, אכל מן מהשמים ושתה מים מהבאר, אבל קרס בפחד מול עמי הארץ והעדיף להישאר באזור הנוחות במדבר.

ב"ה | פרשת שלח | תש"פ

האמינו באלוקים" (תהלים קו). התוצאה הנוראה הייתה שכל אנשי 'דור דעה', מתו בחולות המדבר ומקום קבורתם לא נודע.

והעיון הראשון בפרשה הוא איפה היה הקב"ה בסיפור? איך נתן לזה לקרות? האם תמך מראש בשילוח המרגלים או שמא צלצל בפעמוני האזהרה והם לא נשמעו?

שתי אותיות מפורסמות בפתח הפרשה מתייחסות לכך:

1. **במדבר יג:** וידבר ה' אל משה לאמור: שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לכני ישראל, איש אחד איש אחד למטה אבתיו תשלחו כל נשיא בהם.

כשקוראים את הפסוק בקריאה ראשונה, אפשר להתרשם ששילוח המרגלים היה יוזמה והוראה של הקב"ה. כך אומר הפסוק: "וידבר ה' אל משה לאמור: שלח לך אנשים". אבל שתי אותיות הופכות את המשמעות: "(שלח) לך! (אנשים)". הוי אומר תשלח כדעתך, כרצונך, תעשה כפי שנראה לך. משמעות המילה הזו היא שדברי ה' נאמרו **כאכזבה ומורת רוח** לנוכח הדרישה לשלוח מרגלים.

רש"י: שלח לך - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח. לפי שבאו ישראל ואמרו: 'נשלחה אנשים לפנינו' כמו שומע מספר בפרשת דברים: 'ותקרבון אלי כלכם'. ומשה נמלך בשכינה ... אמר הקב"ה: אני אמרתי להם שהיא טובה ... חייהם שאני נותן להם מקום לטעות למען לא יירשוה.

ג'ורג' ולורה בוש נכנסים עם הרכב לתחנת הדלק. המתדלק מכניס את המשאבה לתוך הטנק ומסמן בידידות לגברת הראשונה להוריד את החלון. הנשיא מתפלל על ההיכרות ביניהם והיא מסבירה: "אה, זה אדם שהכרתי בתיכון לפני חמישים שנה".

הנשיא אומר: "את יודעת, אם היית מתחתנת אתו, לא היית היום הגברת הראשונה".

"אתה טועה, אם הייתי מתחתנת אתו הוא היה היום נשיא ארצות הברית..."

בדרך כלל מדברים על גברים גדולים שהקימו ועיצבו את עם ישראל, על משה ואהרן, דוד ושלמה, והשבוע אנו רוצים לדבר על **היתרונות הנשיים** בגיבוש עמנו. אנו נברר את התרומה הכבירה של הנשים לגיבוש הזהות שלנו ונסה להבין איך יכולים להיראות החיים אילו נקשיב יותר לקול הנשים.

נקודת הפתיחה של השיעור היא פרשנות מדהימה שכותב הדרשן הדגול רבי שלמה אפרים מלונטשיץ, שנודע בתור ה"כלי יקר" ושימש כרבה של פראג בתקופת המהר"ל והשל"ה הקדוש. הכלי יקר טוען שהפסוק החמור בהיסטוריה שלנו אירע בגלל שלא הקשבנו לקול הנשים.

פרשת השבוע, "שלח", היא סיפור השואה של עמנו. תיאור הקריסה הכואבת של הדור החשוב בהיסטוריה. אותו דור שראה ניסים יותר מכל דור אחר, שיצא ממצרים, חצה את הים, קיבל את התורה, אכל מן מהשמים ושתה מים מהבאר, אבל קרס בפחד מול עמי הארץ והעדיף להישאר באזור הנוחות במדבר. "וימאסו בארץ חמדה ולא

רש"י סבור שהמילה "לך" נאמרה בכעס ונועדה לאפשר להם

לטעות. תעשו כדעתכם. אם אתם רוצים לבדוק את ה' ואת הארץ, אם אינכם סומכים על ההבטחה המפורשת של ה', אז בבקשה, לכו בדרך שסללתם לעצמכם ותשלמו את המחיר (ראו ביאור בהערה¹).

רבנו בחיי מביא פרשנות אחרת ומקורית במיוחד למילה הזו:

רבנו בחיי: שלח לך - לתועלתך [בשבילך ולטובתך], כמו [שאמר ה'] לנח להכניס לחיבה: 'ואתה קח לך מכל מאכל'... והתועלת היה שהתאכרו ימיו של משה כל ימי המדבר. שאלמלא חטאם היו נכנסין לארץ מיד ואי אפשר לו ליכנס אפילו לא היתה גזרת חטא הצור, שכבר נגזר עליו בשלי-חות פרעה [כשכעס ואמר 'למה הרעותה לעם הזה?'] 'עתה תראה אשר אעשה לפרעה' - עתה תראה ולא תראה במל-חמת ל"א מלכים בכניסה לארץ. [אבל כשהתעכבו במדבר, התעכב עמהם עוד 40 שנה].

ואולם הפרשנות הכי מפתיעה שייכת לכלי יקר:

כלי יקר: לכך פירט 'שלח לך' אנשים - לפי שארז"ל (ילקוט שמעוני פנחס) האנשים היו שונאים את הארץ ואמרו 'נתנה ראש ונשובה מצרימה' ואילו הנשים היו מחבבות הארץ ואמרו [בנות צלפחד] 'תנה לנו אחזה' ועל כן אמר הקב"ה: לפי דעתי שאני רואה בעתיד היה יותר טוב לש-לוח נשים המחבבות את הארץ כי לא יספרו בגנותה, אבל לך לדעתך שאתה סבור שכשרים המה ואתה סבור שהארץ חביבה עליהם, תשלח אנשים. וזהו שלח לך לדעתך אנשים, אבל לדעתי היה יותר טוב לשלוח נשים.

אפשר היה להציל את העם ולחסוך את האסון הנורא אילו רק היו נשלחות מרגלות ולא מרגלים. הן היו צולחות טוב יותר את אתגר הריגול. שכן הנשים מחבבות את הארץ בעוד הגברים שונאים אותה. (ראו תוספת ביאור בהערה²).

והקושיות צצות מכל הכיוונים: א. מה כוונת הרעיון? הרי ברור שאין הדברים כפשוטם ולכולי עלמא מערך מלחמה מתאים יותר לגברים מאשר לנשים, כמו שאמרו חז"ל: "איש דרכו לכבוש ואין אישה דרכה לכבוש". בשום מקום בתנ"ך נשים אינן מובילות קרב, וגם בתקופות בהן כיהנו נביאות דגולות כמו דבורה וחולדה, הן מעניקות השראה לגנרלים לנהל את הקרב ולא צועדות בעצמן בראש החייל?

ב. מנין יודעים שהנשים מחבבות את הארץ? הרי סיפור בנות צלפחד התרחש 39 שנים יותר מאוחר כשבאו לחלק את הארץ בתום 40 שנות הגלגול במדבר ואיך אפשר לדעת כבר עתה, לפני

שילוח המרגלים, שהנשים אוהבות את הארץ?

ג. והוא העיקר: מה מונח בעומק ההבדל בין גברים לנשים שהנשים אוהבות את הארץ הקדושה? מה יש בה שקורץ לנשים יותר מגברים? ובקיצור: מה היתרונות הנשיים? מה נשים עושות יותר טוב מגברים ועליהם להשפיע על בעליהם?

ב. ישנה עוד סוגיה מרתקת בה מעניקה התורה יחס שונה ונבדל לנשים: התורה ניתנה לגברים ולנשים ושני המינים חייבים במידה שווה לקיים את דברי ה', ואולם מצאנו עובדה מרתקת: התורה פטרה נשים מקיום המצוות התלויות בזמן. כלומר, כל המצוות החיוביות שחלות בתוך זמן מוגדר ומתבטלות בחלוף הזמן הזה - נשים פטורות מהן. למשל, תפילין שזמנם ביום, ציצית שעיקר מצוותה ביום, שופר בראש השנה, סוכה ולולב בחג הסוכות ועוד.

2. **קידושין לג-לה:** תנו רבנן: איזוהי מצות עשה שהזמן גרמא? סוכה, ולולב, שופר, וציצית, ותפילין. ואיזוהי מצות עשה שלא הזמן גרמא? מזוזה, מעקה, אבדה, ושילוח הקן [ועוד דוגמאות: הפרשת תרומות ומעשרות וצדקה]... ומצות עשה שהזמן גרמא - נשים פטורות. דהוקשה כל התורה כולה לתפילין, מה תפילין מ"ע שהזמן גרמא ונשים פטורות, אף כל מ"ע שהזמן גרמא - נשים פטורות.

וכאן עולה סדרת שאלות מתבקשת: א. למה הנשים נפטרו מהמצוות הללו? מדוע 'הרוויחו' או 'הפסידו'? מה הבעיה שלהן עם זמן? הרי באופן עקרוני הן חייבות במצוות כמו הגברים ומדוע לחלק בין המינים?

ב. השאלה יותר מורכבת: נשים לב שנשים פטורות רק ממצוות עשה התלויות בזמן, אבל הן חייבות כרגיל בכל מצוות לא תעשה התלויות בזמן, כמו שביתה בשבת וכיום כיפור, איסור אכילת חמץ בפסח וכו'. והתמיהה הופכת להיות מעניינת יותר: למה פטורות מחצי ממצוות עשה התלויות בזמן?

רמב"ם עבודה זרה יב,ג: כל מצות לא תעשה שבתורה [כולל מצוות התלויות בזמן] - אחד אנשים ואחד נשים חייבים... וכל מצות עשה שהיא מזמן לזמן ואינה תדירה נשים פטורות.

ג. ועוד עובדה שלישית: אף שנשים פטורות ממצוות עשה התלויות בזמן, אבל הן בהחלט רשאיות לבחור לקיים אותן ביוזמתן ובבחירתן. אישה שרוצה לרדת לסוכה, לברך על הלולב ולבוא

1 איך משה לא התעורר מאזהרת ה'? כיצד לא שמע את פעמוני הסכנה? הקדשנו לכך את השיעור בשנה שעברה והבאנו ביאור חסידי שמשע שמע את הדברים אחרת: "שלח לך - לדעתך", הגיע הזמן שתתבגרו ותקבלו את ההחלטות בעצמכם. עד עכשיו נשאית אתכם על כפיים ועתה הגיע הזמן לעבודה בכוח עצמו. ואמנם המרגלים לקחו את הנמרט שלהם צעד אחד יותר מדי וקבעו שהמשימה עצמה לא ברת ביצוע, אולם הגישה העקרונית של שליחות מרגלים היא נכונה. והראיה שכך עשה גם יהושע אחרי 40 שנה.

2 אין הכוונה שהקב"ה אמר במפורש לשלוח מרגלות, כמו שלא אמר במפורש "שלח לדעתך שאני נותן לכם מקום לטעות", שהרי אז לא היה שילוח המרגלים. אלא שזה רק רמז סמוי על העתיד המונח בתוך דברי ה'.

שולחן ערוך סימן תקפט: אע"פ שנשים פטורות משופר - יכולות לתקוע ... אבל אין מברכות (בית יוסף: הואיל ופ-טורות היאך יאמרו 'וצונו')? הגהת רמ"א: והמנהג שנשים מברכות על מ"ע שהזמ"ג.

ואם כן הנושא טעון כירור מכל עבריו: א. מדוע התורה פטרה נשים בחלק מהמצוות? ב. לאידך, מדוע הפטור הוא רק ממצוות חיוביות ולא ממצוות שליליות? ג. איך יתכן שבכל זאת מקיימות מרצון ולמנהג האשכנזים אף מברכות "וצונו"?

נתחיל עם ההסבר הפשוט לתפיסת התורה אודות חובות הנשים, ומכאן נמשיך אל ההסבר החסידי המרומם, שגם יסביר היטב את שאלת המפתח: מדוע נשים היו מצליות את העם מהתרסקות המרגלים.

ג. בפשטות, פטור הנשים הוא ענין של פרקטיקה והבנה מציאותית. התורה רוצה להקל עליהן ולהוריד מהן עומס. אי אפשר לדרוש מאישה להיות בבית כנסת בשמונה בבוקר לשמוע שופר או בעשר בלילה לדרת לסוכה, משום שיש לה חובות אחרות התלויות בזמן: הילדים (הקטנים) זקוקים לה בבית. האישה קיבלה את השליחות החשובה בעולם: ללדת ילדים ולהקים את העם היהודי, ולפחות בשנים הראשונות, הילד זקוק לאימו הרבה יותר מאשר לאביו. היא מאכילה אותו והוא מתקיים ממנה. ולכן רצה התורה להוריד נטל מהאישה ואמרה "תירגע", תנחיל לעצמך ואת לא חייבת לרוץ עם העגלה עם התאומות לשמוע שופר בדיוק בשמונה בבוקר⁵.

וכך מובנות מאליהן כל השאלות האמורות: א. אישה פטורה רק ממצוות התלויות בזמן, משום שמוטלות עליה חובות אחרות התלויות דווקא בשעה הזו. אבל היא בהחלט חייבת בכל מצווה שאינה תלויה בזמן, כמו מזוזה, צדקה והפרשת תרומות ומעשרות, שכן **ביכולתה לעשות זאת בזמן הנוח לה**. לא הספקת לקבוע מזוזה בבוקר - תקבעי בערב.

ב. מובן לגמרי מדוע חייבת במצוות **לא תעשה** התלויות בזמן, שהרי אלו מצוות **פאסיביות**, **לא לעשות משהו**, וזה לא דורש מאמץ על חשבון הילדים.

ג. ובעיקר מובן מדוע מוזמנת לקיים את המצוות כרצונה ואף רשאית לברך עליה, משום שהמצווה שלה יקרה בעיני ה' בדיוק

כך מספרת הגמרא (עירובין צו) על מצוות עליה לרגל שהיא מצוות עשה שהזמן גרמא והתורה מציינת במפורש "יראה כל זכורך" את פני ה' אלוקיך, ובכל זאת אשת יונה הנביא הייתה עולה עמו לרגל⁴. עוד מספר הנביא על האישה השונמית, שראתה את בנה מת על המיטה ורצה אל אלישע הנביא לזעוק לרחמים. בעלה שאל לאן הולכת והיא אמרה אל הנביא. הוא התפלל: "הרי לא חודש ולא שבת היום" שהולכים להקביל פני רבו, והמפרשים מסבירים כי מנהגם היה לעלות לאיש האלוקים במועד כמו מצוות **עליה לרגל**. ומכאן שהנשים היו 'נוסעות לרבי' ביוזמתן במועד, אף שהיא מ"ע שהזמ"ג.

דברים טז, טז: שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלוקיך. עירובין צו, א: ואשתו של יונה היתה עולה לרגל ולא מיחו בה חכמים.

מלכים ב ד: ותקרא אל אישה ותאמר שלחה נא לי אחד מן הנערים ואחת האתונות וארוצה עד איש האלהים ואשר-בה: ויאמר מדוע את הלכת אליו היום, לא חודש ולא שבת, ותאמר שלום - מלכ"ם: כי היה מנהגם ללכת אל איש האלוקים בחדש ושבת, כמו שצוה ה' על העליה ברגל ללמוד דרכי ה' מפי הכהנים ולהמשיך שפע קדושה מהשור-כן בבית הנבחר.

יתירה מכך: חלק מהפוסקים הולכים שלב נוסף וסוברים שאישה שבוחרת לקיים מ"ע שהזמ"ג, רשאית אפילו לברך "אשר קדשנו במצוותיו וצונו". יש בכך מחלוקת הפוסקים והבית יוסף פוסק בשולחן ערוך שלא יברכו, שאיך יאמרו "וצונו" כשלא ציווה אותן. ובכל זאת דעת הרמ"א ומנהג האשכנזים (וגם חלק מהספרדים כמו החיד"א והבן איש חי), שנשים שנוטלות לולב או יושבות בסוכה מברכות "וצונו".

תוס' (עירובין שם) מביא לכך ראייה מעניינת: האמורא רב יוסף שהיה עיוור, אמר כי אם יאמרו לו שהלכה כרב יהודה שעיוור פטור מן המצוות, הוא יעשה סעודה גדולה לחכמים. שכן הוא פטור ובכל זאת מקיים המצוות וגדול שכרו ממי שמצווה ועושה. מקשה התוספות: אם מי שפטור מן המצוות אינו יכול לברך, מה כל כך טוב לו לשמוע שהוא פטור מהמצוות? הרי מפסיד הברכה? אלא מכאן שגם מי שפטור ממצווה - עדיין יכול לקיימה מרצונו ואף

3 ראש ישיבה מהארץ יצא למסע גיוס תרומות בארצות הברית. היבול היה חלש, אבל מישוהו לחש על אוזנו כי יש שם מיליונרית נכבדה שתורמת ביד רחבה למוסדות בארץ. הרב נפגש עימה ותיאר במילים נרגשות את הישיבה, אבל היא הגיבה בקרירות שאינה מעוניינת לתרום לישיבה. אחרי מחשבה נוספת אמרה שהיא מוכנה לתרום בתנאי אחד: אם יקים מוסד בו ילמדו תורה בלי לחבוש כיפה ולגדל זקן.

הרב לקח ממנה את הכסף והקים בית ספר יפה לבנות.

4 **האם אישה רשאית להניח תפילין:** הגמרא מביאה שם על מיכל בת שאול שהייתה מניחה תפילין. אולם מובא שם בתוס' שהנשים לא נהגו להניח תפילין, משום שתפילין צריכות גוף נקי ואישה אינה רגילה בכך.

5 **עזר כנגדו:** רב אחד התברך באישה צדקת שכל הזמן למדה והתפללה. כשהיה חוזר הביתה בסוף היום, הייתה לומדת וכשהיה חוזר בשבת הייתה מתפללת - והבית בהתאם... אמר הרב: עכשיו מובן הפסוק "עזר כנגדו", העזר לבית הוא כשהאישה "כנגדו", שונה ממנו, אבל אם שניהם עושים אותם דברים - זאת בעיה...

כמו הגבר. ואם היא חפצה לגלות גבורה כפולה ובכל זאת לרוץ לבית הכנסת לשמוע שופר - היא ראויה לכל הכבוד בעולם⁶.

3. אגרות משה חלק ד סימן מט⁷: סתם נשים בעולם אינן עשירות ועליהן מוטל גידול הילדים והילדות שהיא מלאכה היותר חשובה להשי"ת ולתורה, וכן ברא השי"ת בטבע כל מין ומין דבעלי חיים, שהנקבות יגדלו את הולדות, ואף מין האדם לא הוציא מן הכלל בזה, שטבע הנשים מסוגל יותר לגידול הילדים. ומצד זה הקל עליהן שלא לחייבן בלמוד התורה ובמצוות עשה שהזמן גרמא.

חלפו כמה שנים, היא התחתנה עם יוסף צבי וואזנר ונולד להם בן בשם שמואל וואזנר. הרב שמואל וואזנר חי מספיק שנים כדי שלא יהיה יהודי חרדי בעולם שלא יכיר את שמו. הרב וואזנר התפרסם על שם ספריו "שבט הלוי" ונחשב לפוסק הדור. מאה אלף איש התקבצו ללוות אותו בדרכו האחרונה במוצאי החג הראשון של פסח, כשהוא חצה את גיל מאה ואחד והתחיל את שנת ה-102.

מספרים כי הרב דן סגל שאל פעם את הרב וואזנר אם הסיפור נכון? הוא השיב כי אמו לא סיפרה לו את הסיפור, אבל כשעזבתי את הבית כנער צעיר כדי ללמוד בשיבת 'חכמי לובלין', אימא הניחה יד על כתפי וביקשה שלא אפסיק ללמוד, כי לעולם לא אבין מה היא הקריבה עבור הלימוד שלי...!

המילה אישה מתקשרת אינטואיטיבית עם המילה "הקרבה", עם מסירות והתנדבות. להיות אישה זה להתמסר אל הדבר הנכון, בלי קשר לשאלת הרווח או המחיר. זה לראות את היעד ולא את הדרך. את המטרה ולא את המחיר. ההבדל הבסיסי בין אישה לגבר הוא שגבר הוא סוחר, הוא מנהל משא ומתן ומבקש להרוויח, הראש שלו עובד על שיקולי עלות-תועלת והוא חותר להתקדם ולהשיג יעדים. אישה, לעומת זאת - חיה, פשוט חיה, היא עושה את מה שחושבת שיהיה טוב ונכון עבורה, מבלי קשר למחירים שזה יגבה ממנה או הרווחים שזה ייצר לה.

לא מאמינים? תנסו את זה בבית: נניח שאתם חשים עייפות מהחיים בסוף השבוע ורוצים לצאת קצת לנקות את הראש. לשבת בבית קפה או משהו. אתם משאירים בית הפוך ומטבח מלא כלים, עם שני בנים בגיל 15. מה יהיה המצב בבית כשתחזרו אליו אחרי חצות? אותו דבר + גידול טבעי...

ונניח שהשארתם שתי בנות בגיל 15, מה יהיה המצב בבית כשתחזרו אליו אחרי חצות? סביר להניח שהוא יהיה הרבה יותר יפה משיצאתם...

כי בנים חושבים על עלות-תועלת, ואילו בנות חשות את האחריות והתפקיד שלהן. הרי כל אחד יודע שאילו גברים היו צריכים ללדת, לא היו ילדים בעולם...⁸. כך שאם גברים נותנים לעולם את המנוע, נשים מעניקות את המצפן...

בכך מבאר הרבי את העובדה שנשים חייבות פחות מצוות: זה לא רק כדי להקל עליהן, אלא הרבה יותר מהותי ובסיסי: כי אותן לא צריכים **לצוות**, הן תמצאנה לבד את הדרך כדי לבוא ולהיות קרובות. אפשר לרופף מעט את החבל סביב הנשים, כי גם אם הן לא חייבות ולא מקבלות גיהנום על ביטול המצווה - הן ירגישו צורך להיות בקשר.

הרבי מציין שתי הוכחות לכך: א. מצוות פריה ורביה מוטלת רק על

עד כאן ההסבר הפשוט, ומכאן אנו רוצים ללכת לפאזה אחרת לחלוטין כפי שהציג הרבי מליובאוויטש אודות תפיסת התורה על היתרונות הנשיים והתרומה הכבירה שלהן לעיצוב הזהות של עמנו.

ד. שמעתי פעם את הסיפור המדהים הבא ואני מקווה שהוא מדויק: לפני כ-140 שנה נולדה בווילנה בשם רחל שיף. היא זכתה בכישרון נדיר: קול מופלא שהרעיד לבבות. הכישרון התפרסם בקהילה החרדית והיא מצאה עצמה מופיעה יותר ויותר בפני נשים. השם שלה התפשט והגיע לאוזנו של סוכן זמרים באופרה של ווילנה שחיפש ילדי פלא. הוא מצא הזדמנות להשתתף לאירוע בו הופיעה והוא יצא מכליו. הוא זיהה שכישרונות כאלו - אין. הוא יצר עימה קשר חשאי והציע לה לעלות לשיר באופרה של ווילנה, על בימת ההיכל שחשפה את הכישרונות הגדולים באירופה.

רחל הצעירה הרגישה שעולמה מתמוטט: הוא מציע לה שכר כבוד, תהילה, ומה לא. אבל ההתערות באליטה הגבוהה של ווילנה, באותם ימים של ערב מלחמת העולם הראשונה, הביאה לקץ החיים היהודיים. הדרך להצלחה בעולם החדש דרשה להתנצר ח"ו ולהתנער כליל מהמשפחה והחיים היהודיים. היא התהפכה בינה ובין עצמה. היא הבינה את המחיר, אבל הוא חיזר אחריה והבטיח כל טוב.

רחל הלכה להתייעץ עם אחד מגדולי הדור ההוא, האדמו"ר מקופשיטניץ. האדמו"ר הקשיב ברגישות ואז שאל: "בתי היקרה, למה את רוצה ללכת לאופרה? זה הכסף?!" היא ענתה שזה לא כסף, יש לה כל מה שצריכה, זאת ההזדמנות להפוך לשם עולמי. הרבי שקע במחשבות ואז אמר: "אם תמצאי את הכוחות לוותר על הקריירה בין הנוכחים, אני מבטיח לך לזכות בילד שיתפרסם בכל העולם ויעניק לך נחת נצחית בעולם הזה ובעולם הבא". רחל שיף ניגבה את דמעותיה והסכימה.

⁶ **נשות הכותל**: כאן עולה השאלה מאיפה נובעת ההתנגדות לנשות הכותל המתאספות להתפלל בטלית ותפילין? הרי רשאים לקיים כרצונם? אכן בעיקרו של דבר, נשים רשאיות לקיים מצוות שפטורות מהן (מלבד מה שהובא לעיל בהערה לגבי תפילין), אולם כל זה כשרוצות לקיים מתוך דביקות בה' ולכן מקיימות המצוות בביתן בצורה פנימית, כמו מיכל בת שאול. אבל כשמקיימות מתוך **תרעומת** על התורה - כפי שמתבטא בהפגנה הפומבית הנ"ל ובאורח חייהן שאינו דתי כלל - זאת מרידה בדברי התורה והחכמים, ראו אגרות משה שם.

⁷ יסוד הדברים באבודיהם שער ג' ברכת המצוות ומשפטיהן ד"ה כל ישראל, אמנם הדברים כתובים באופן פחות מתקבל בדורנו ושהאישה משועבדת לבעלה וצריכה להקדיש הזמן עבורו, ולכן הבאתי מאגרות משה.

⁸ כשגבר ואישה יוצאים מרוגשים מהבר מצווה או החתונה של הבן, האישה זורחת מאושר מהאורחים וההפקה וכו', ואילו הגבר לוחש: "נראה לי כיסינו נאת האירוע..."

ה. אחרי ההקדמה הארוכה, אפשר לשוב לדברי הכלי יקר בהם פתחנו: הוא כתב, כזכור, כי הקב"ה רמז למשה שהנשים היו מסוגלות להציל את העם, הן היו צולחות היטב את משימת הריגול, שכן הן מחבבות את הארץ. אבל מנין שהן מחבבות את הארץ? ובמה הן יותר מוצלחות במשימת הריגול?

התשובה נמצאת במשפט אחד שאומר המדרש:

במדבר רבה כז,י: 'ותקרבנה בנות צלפחד - אותו הדור היו הנשים גודרות מה שהאנשים פורצים. אתה מוצא שאמר להם אהרן: 'פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם' ולא רצו הנשים ומיחו בבעליהן, שנאמר 'ותפרקו ... את נזמי הזהב אשר באזניהם'. וכן במרגלים שהוציאו דיבה ... אבל הנשים לא היו עמהם בעצה, שכתוב למעלה (שם כו) 'כי אמר ה' להם מות ימותו במדבר ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה' - איש ולא אישה, אבל הנשים קרבו לבקש נחלה בארץ כפי שהפיגנו בנות צלפחד.

כבר היה ידוע שהנשים באותו הדור היו ממוקדות יותר מהגברים, משום שזה בדיוק מה שאירע בחטא החמור הקודם, חטא העגל. כאשר הגברים נסחפו לעשות עגל זהב, כדי להקל על עצמם את ההליכה וההתקדמות במדבר ("עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו"), הנשים זעקו והתריעו שזאת לא הדרך. שהגברים מחפשים חיים קלים מדי, אבל יהודים נדרשים לשלם יותר על היהדות שלהם. והאמת היא שזה רק פרק שני במסירות הנפש של שפרה ופועה, יוכבד ומרים, שמסרו נפשם להקים את עם ישראל במצרים מתוך התמסרות עצמית וסיכון מוחלט.

וזה המסר שרמזו הקב"ה למשה רגע לפני חטא המרגלים: הנשים אוהבות יותר את הארץ, כלומר, הן יראו את היעד ולא את הדרך. הן יתמקדו בהצלחת המשימה **בלי לחשוב על המחיר והסיכונים שזה ידרוש**. הנשים יגלו שוב את תכונת ההקרבה והווייתור שמאפיינת אותם ולכן המשימה תצלח.

ואכן, מה שהקב"ה התריע עליו עכשיו, התממש בגלוי אחרי 38 שנים, כאשר בנות צלפחד קמו ותבעו את חלקן בארץ. וכאן ראוי להוסיף נקודה נפלאה (שהארכנו בה בשיעור לפרשת פנחס בשנה שעברה): המדרש מציין כאמור כי בנות צלפחד הפגינו חיבת הארץ וביקשו חלק ונחלה בירושת אביהן. אבל השאלה פשוטה: מי אמר שהן אהבו את הארץ? אולי אהבו נדל"ן? הרי האלטרנטיבה שלהן הייתה להישאר בלי כלום?

אלא התורה מדגישה שם: "ותעמודנה לפני משה ולפני אלעזר" ורש"י מפרש: "מגיד שלא עמדו לפניהם אלא בשנת הארבעים **אחר שמת אהרן**". וכאן מסתתרת גבורתן הרוחנית: רש"י מספר (דברים יו) כי אחרי מיתת אהרן התרחש משבר נוסף ביחס לארץ ישראל: ענני הכבוד הסתלקו והם שוב הרגישו חלשים ומובסים. קבוצת אנשים ברחו מהמחנה במטרה **לשוב למצרים**, עד שבני לוי נאלצו לרדוף אחריהם **ולהרוג כמה מהם** במטרה לבלום את המרה. וזה בדיוק הרגע בו בנות צלפחד ניגשו אל משה לתבוע נחלה בארץ

הגבר ולא על האישה. שכן המצווה היא ליישב את העולם ו"איש דרכו לכבוש ואין אישה דרכה לכבוש". ואולם אם האישה אינה מצווה, כיצד הגבר יקיים את חלקו? זאת הרי משימה של שניים ואם רק צד אחד חייב בה, הרי האישה לא תרצה לקחת על עצמה בהתנדבות את העול הכבד וכיצד יקיים הגבר את חובתו?

התשובה היא שאין לכתחילה שאלה: המציאות מוכיחה שהאישה רוצה בטבעה ללדת ילדים ולהתמסר למשפחה, ובדרך כלל אף יותר מהגבר. מכאן שהסיבה לכך שהקב"ה לא ציווה אותה, היא שאותה לא צריך לצוות. היא תתמסר מרצונה לעשות את הדבר הנכון.

ב. הוכחה שנייה: בפרשת תרומה, ניתן הציווי הגדול לאסוף תרומות להקמת המשכן במדבר, ואולם התורה מדגישה כי הציווי נועד **לגברים**. ככתוב: "דבר אל בני ישראל וייקחו לי תרומה ... איש כי ידבנו לבו" וחז"ל לומדים "בני ישראל ולא בנות ישראל", "איש" ולא "אישה". (שכן הגברים חטאו בחטא העגל והיו זקוקים לכפרה באמצעות התרומות לבניית המשכן בעוד שהנשים לא חטאו).

וכאן מתעורר פלא: בפרשת "ויקהל" מסופר על איסוף התרומות בפועל ומתברר שלא רק שהנשים כן תרמו, אלא תרמו אף יותר מהגברים ובהתלהבות גדולה יותר. איך זה יתכן? כיצד אפשר לקבל מהן תרומות אם הקב"ה ציווה במפורש אחרת?

מכאן שכאשר הקב"ה פוטר נשים מקיום מצווה, הוא לא מתכוון לשלול אותן מהמצווה, אלא להיפך: לומר 'עלייך אני לא צועק, ממך אני לא תובע', כי אפשר להניח שתבואי לבד.

ובכך מובנות בעומק הרבה יותר השאלות ששאלנו לעיל: כיצד אישה רשאית לקיים מצוות שהזמן גרמא וכיצד מברכות "וצונונו" כאשר לא צונו? אולם לפי ההסבר החסידי, אין כל שאלה. שהרי הן בוודאי "מצוות", רק לא בדרך כפיה והכרח, אלא באופן שנתון לרצונן ההתנדבותי הטוב.

תוכן מלקו"ש חכ"ו/267 ואילך: רואים במוחש שנשים אינן צריכות כזה זירוז על ענייני יהדות, כיון שאצלם מאירה באופן טבעי האמונה בה', עד שהדבר בא לידי ביטוי במעשה בפועל. כך רואים לגבי המצווה הראשונה בתורה, פרו ורבו, שהציווי מוטל על הגבר, והסיבה לכך היא - לא שאין זה שייך לאישה שהרי אדרבה היא זאת הפועלת את הלידה, אלא - שאותה לא צריך לצוות לכך. היא חשה את שליחותה ואחריותה להעמיד דורות נוספים של יהודים והיא עושה זאת מצד עצמה. ולפי זה מובן לגבי נדבת המשכן: לגבי ציווי הקב"ה לתת, לא היה צריך לה-דגיש שגם הנשים בכלל זה (שהן בין כך בכלל הציווי), אבל בפרשתנו שמדובר על נתינת התרומה בפועל בנדיבות הלב, מודגש יתרון מעלת הנשים.

9 הרבי מביא בשיחה שם את פירוש המהר"ל על הפסוק: "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" - ומבארים שתדבר אל הנשים בשפה רכה ואל הגברים בשפה קשה. מסביר המהר"ל: נשים לא צריכות שפה קשה. גם בלשון רכה הן יעשו. ואילו גברים, עד שלא תצחק, שום דבר לא יזוז...

ישראל: הנדל"ן היה רק תירוץ, הם ביקשו להציף את חיבת הארץ. כי באותו הדור, נשים עמדו לנו בשעת משבר. הן גדרו שוב ושוב את מה שהגברים פרצו.

ו. מה אומרים הדברים למעשה? שאנו זקוקים לנשים גדולות. עם ישראל לא יכול לשגשג ולצמוח ללא קולן הייחודי של הנשים, שמעניק לשיח פנימיות ומסירות עניינית. כמובן, צריך לעשות זאת בצניעות ובהתאם לגדרי ההלכה, אבל נשים צריכות לדרוש מעצמן את המקסימום ולהבין שללא תרומתן הייחודית, נפסיד חלק חשוב מהיכולות שלנו.

אנו באים מחג השבועות והמנהג הוא לקרוא את מגילת רות. ההסבר המפורסם לקריאת המגילה הוא כדי לייחס את דוד שבא מרות. ואולם השאלה ידועה ומפורסמת: האם דוד זקוק לתוספת ייחוס? מה חסר בכך שהוא בא ממשפחת יהודה, משפחת המלוכה, שזקוק גם לספר שהוא בא מרות?

התשובה היא, שהסיפור לא נועד לספר את ההיסטוריה שלו, אלא את ה**ביוגרפיה** שלו, להבין מאיפה צמח אדם גדול כזה. **כי אם ראית אדם גדול - חפש סבתא גדולה** שעוררה השראה במשפחה ללכת אל מעבר לעצמם.

אנו מתקרבים לימות המשיח בהם מובטחים כי "נקבה תסובב גבר" ו"אשת חיל תהיה עטרת בעלה". אנו כבר רואים ניצנים לכך בעולם, כאשר נשים לומדות ומובילות ומשפיעות על השיח, ולא נותר אלא לראות את התגשמות ההבטחה במלואה בקרוב ממש.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il